

Het Schrijvertje

IVN Roermond e.o.

Zomer 2023

Jaargang 33, nummer 3

Van de redactie

Door Frans Hendriks

Enkele weken geleden was ik met mijn vrouw in de Ardennen op een camping zo'n 200 meter hoger dan de naastgelegen plaats, Malmedy. Een heerlijke plek met prachtige vergezichten. De hele dag zie je vogels voorbij en over vliegen en tot 's avonds laat kun je in dit jaargetij luisteren naar hun gezang.

Sophie, mijn vrouw, niet echt een vogelkenner, merkte op dat ze de koekoek miste. En inderdaad, géén koekoek. Toevallig zag ik op mijn vakantieadres een artikel in Dagblad De Limburger waarin Geco Visscher en Har Pluijmakers (Vogelwacht Limburg) hetzelfde opmerkten. Het raakte mij behoorlijk: de koekoek, vertrouwd vanaf onze jeugd als symbolische zomerbrenger met de kenmerkende roep, niet meer te horen! En nog veel meer soorten, vertelden zij. Wat zegt dit? Zijn wij als mens daar verantwoordelijk voor? Wat laat ons dit weten over de weg die wij zijn opgegaan en vooral wat hebben wij te doen?

We proberen in ons blad zo min mogelijk te zeuren over negatieve kwesties zoals stikstof, over overbelasting van onze aarde, over onze akkers die biologische woestijnen zijn geworden, over het verdwijnen van de oorspronkelijke flora enz. We willen Het Schrijvertje ten dienste stellen

van ons educatieve werk en vooral een positieve stem laten zijn. Maar dat we de koekoek niet meer horen vind ik schokkend en stemt tot meer dan alleen maar nadenken!

Wat ons veel plezier deed, is dat na een oproep om foto's in te sturen we er een heel stel van diverse leden binnenkregen. Ons mapje met werkelijk erg mooie foto's is weer gevuld. Voor en na worden ze geplaatst met naam. Dank jullie wel!

Het Schrijvertje wordt merkbaar steeds meer gelezen net zoals de Nieuwsbrief trouwens. Dat doet ons genoeg. We worden gemaild of gebeld met de vraag of er nog plaats is en wanneer de uiterste inleverdatum is. Ook van andere afdelingen krijgen we reacties en we vertelden al eerder dat ons blad her en der als voorbeeld dient. We hebben niet te klagen en het vergroot ook het enthousiasme waarmee artikelen ingezonden worden. Heel fijn! We proberen het zo te houden, maar wijs ons er op als we iets beter kunnen doen.

Vergeet niet jullie bijdragen voor dit blad, de herfstuitgave alweer, bij ons binnen te laten zijn vóór 25 september.

Van de Programmacommissie

Door Paul Monod de Froideville

Als jullie deze editie van Het Schrijvertje ontvangen is de Programmacommissie al de eerste keer bij elkaar geweest om zich te buigen over het Publieksprogramma 2024. Hierin zullen bekende vaste activiteiten een plaats krijgen, maar we zijn als commissie ook steeds op zoek naar nieuwe verrassende ideeën of wensen. Daar hebben we jullie hard bij nodig. Naar welke Workshops, doe-activiteiten, lezingen, excursies gaat jullie belangstelling uit? Schroom niet, wij laten ons graag verrassen. Wij vinden het een uitdaging om met jullie inbreng aan de slag te gaan.

Binnenkort zullen wij bovendien de werkgroepen benaderen voor hun input in het Publieksprogramma. Om alvast over na te denken!

Van de bestuurstafel

Door René Horsten

De Speurneuzen starten per september a.s. hun activiteiten vanaf een nieuwe locatie:

Restaurant St. Elisabeth's Hof naast het Bezoekerscentrum Leudal in Haelen.

IVN Roermond e.o. en Groen Hart Leudal hebben de handen ineen geslagen en gaan de excursies voor de Speurneuzen samen verzorgen. Heel mooi dat zo de begeleidingsgroep van de Speurneuzen versterkt kan worden en ook de samenwerking met Groen Hart Leudal geïntensiveerd wordt.

Het bestuur van IVN Roermond e.o. heeft een gesprek gehad met vertegenwoordigers van de Stichting Duurzaam Zevenellen. De doelstelling van de stichting is: het voorkomen en bestrijden van ontwikkelingen op industrieterrein Zevenellen gelegen in Gemeente Leudal, die de gezondheid, het leef- en woonklimaat alsmede de veiligheid van de inwoners van Midden- en Noord-Limburg en de natuur, het landschap en het milieu aldaar bedreigen of aantasten.

We bestuderen een verzoek om alliantiepartner te worden.

Het ledental groeit gestaag; dit jaar hebben zich reeds 24 nieuwe leden bij onze afdeling aangemeld.

Bestuur IVN Roermond e.o.

Voorzitter	René Horsten voorzitter@ivnroermond.nl
Secretaris	Ron de Cock secretariaat@ivnroermond.nl
Penningmeester	Lily Welters penningmeester@ivnroermond.nl
Bestuursleden	Rianne Keijzer
Bestuurslid	1 vacature

Email: bestuur@ivnroermond.nl

Beleef de natuur

Van de voorzitter

Door René Horsten

Als u dit leest zit het voorjaar erop en is de zomer begonnen. We kijken terug op een voorjaar met mooie activiteiten.

In samenwerking met de ECI is de film "Onder het maaiveld" over het fascinerende bodemleven vertoond. Rika Verhoef heeft daarbij een prima introductie verzorgd. Van deze film is ook een speciale versie voor de jeugd vertoond. Onze werkgroep jeugdactiviteiten heeft daags na de vertoning voor de jeugd een zeer geslaagde buitenactiviteit over het bodemleven georganiseerd.

De natuurcursus, een introductiecursus in de natuur, is succesvol afgesloten. Met dank aan de inleiders en natuurlijk ook aan de deelnemers. We hadden een enthousiaste groep.

De programmacommissie is begonnen met de voorbereidingen van het publieksprogramma voor het komende jaar: 2024 is een lustrum jaar. Een ieder wordt uitgenodigd om creatieve voorstellen voor lezingen, excursies, workshops of andere activiteiten aan te dragen en tevens of en welke rol men daarin wil spelen.

Schroom niet en stuur jouw ideeën door aan programmacommissie@ivnroermond.nl

Vorbereidingen zijn begonnen om voor de regio Midden-Limburg een landschapsgidsencursus te organiseren die in najaar 2024 zal starten.

Gaarne wil ik een ieder nog een keer aanmoedigen om voor de Groene Camera Trofee foto's in te sturen die gemaakt zijn tijdens een van de activiteiten van de werkgroepen en uit het publieksprogramma.

Verslagen, mooie waarnemingen en bijdragen voor onze maandelijkse nieuwsbrief zijn ook zeer welkom.

Tot slot wens ik een ieder een zonnige en natuurrijke zomer toe.

Bovenstaande foto is van Marianne Janssen-Willems

Colofon

Nummer 133, juni 2023

Voorpagina:

- Blauwtje en veldbloemen
beide van Fenny Gaastra

Redactie:

Frans Hendrikx, Laur Lennards,
Frank Heinen, Marieke Michels

Vormgeving:

Frans Hendrikx, Marieke Michels

Email:

hetschrijvertje@ivnroermond.nl

Print: Editoo B.V. - www.editoo.nl

Website: www.ivnroermond.nl

Ledenadministratie: ledenadministratie@ivnroermond.nl

Bankrekening:

NL18RABO 0135 8373 67

Inhoudsopgave

- 2 - Van de redactie
- Van de programma-commissie
- Van de bestuurstafel
- 3 - Van de voorzitter
- 4 - Werkgroep jeugdactiviteiten
- 5 - De wolf: splijtzwam of verrijking?
- 7 - Wegbermplanten
- 8 - Vogelwerkgroep
- 9 - Bladeren laten liggen onder een boom is beter
- 10 - Activiteitenkalenders
- 12 - Zeg ken jij de mosselwants?
- 13 - Dag van NP De Meinweg
- 15 - Boomklever (heiku)
- 16 - Herpetologische werkgroep Leudal
- 18 - De Groene Transformator
- 19 - Stroomafwaarts
- Stapstenen

Onze sponsors vindt u op de pagina's 4, 14 en 18.

Meer informatie over onze afdeling en haar activiteiten kunt u geactualiseerd vinden op onze website www.ivnroermond.nl.

Nieuws van de Werkgroep Jeugdactiviteiten

Door Paul Monod de Froideville

In Het Schrijvertje hebben we eerder bericht dat de Jeugdcommissie dringend aan een update toe was. We zijn hiermee aan de slag gegaan. De naam is inmiddels veranderd in Werkgroep Jeugdactiviteiten en bestaat uit 5 actieve leden. Samen willen we natuuractiviteiten organiseren voor kinderen van +/- 4 - 12 jaar. Hiervoor sluiten we graag aan bij de actualiteit. Gelukkig weten organisaties de Jeugdwerkgroep na het succes van Gi Ga Groen in 2022 goed te vinden.

Een kleine inventarisatie

De vertoning van de film 'Onder het maaiveld' voor de jeugd op 3 mei was voor ons een uitgelezen kans om hierop in te haken. We verzorgden een inleiding bij de film en de kinderen mochten na afloop vragen stellen. Die waren hartverwarmend, want wist u wat er zinnig is aan de poep van een regenworm? Kinderen schromen niet om zulke interessante vragen te stellen. Je vraagt dan terug wat er met de poep van ons gebeurt. Die spoelen we door en er gebeurt verder niets meer mee; en dat terwijl de poep van de regenworm door veel bodemdierpjes, organismen en planten weer wordt gebruikt! Dus?

Op 4 mei zijn Eef Schoffelen, Hans Leushuis en ik zelf met een mooie groep kinderen en hun begeleiders zelf naar bodemdierpjes op zoek gegaan in het natuurgebiedje achter de hockeyvelden tussen de Hambeek en de Roer. Wat

een prachtig gebied om te ontdekken en dat heb de kinderen dan ook van hartenlust gedaan. Zelf aan de slag met schepjes, loeppotjes en zoekkaarten is toch het leukste wat bestaat.

Zaterdag 27 mei was de Dag van het NP De Meinweg. De jeugdwerkgroep verzorgde een doe- en ontdekwandeling langs de Swalm en rond het zwembad De Bosberg in Swalmen.

Op 24 juni zijn we present bij het pop-upfestival 'Groen moet je doen', waar de kinderen al doende iets leren over de natuur.

Tijdens de Kinderboekenweek verzorgt de Jeugdwerkgroep in overleg met Bibliorura op 8 oktober een wandeltocht met als thema 'Bij ons thuis'.

Het is voor ons een uitdaging om door participatie bij activiteiten in ons verzorgingsgebied aan te sluiten om een natuureducatief element toe te voegen.

De jeugdwerkgroep wil ook graag een natuuroudercursus organiseren. De inspanningen hebben tot nu toe nog niet het gewenste resultaat gebracht. Maar we geven niet op. De realisatie van een Tiny Forest in Boukoul brengt ons nieuwe aanknopingspunten en inspiratie. Daar gaan we mee aan de slag en als het lukt willen we in september starten met de cursus Natuurouders. Meer weten of meedenken. Dat kan. Graag zelfs.

De jeugdwerkgroep is benieuwd naar wat er nog meer op zijn pad komt. Elke uitdaging is welkom.

Boekhandel en Antiquariaat

BOOM

Neerstraat 31a, 6041 KA Roermond

Nieuwe en antiquarische boeken over natuur en heemkunde, 2e hands literatuur en boeken over geschiedenis, kunst en nog veel meer!

Woensdag, vrijdag, zaterdag open van 11.00 - 17.00
Donderdag open van 14.00 - 17.00 uur

telefoon: 0475 - 33 46 65 | e-mail: boomboekhandel@freeler.nl

Nieuw wandelboek

Een van onze leden, Paul Monod de Froideville, heeft samen met zijn vrouw Lea een boek geschreven over wandelingen in Limburg. Een aanrader voor fervente wandelaars. Google op "netwerkwandelingen Limburg".

De wolf: splijtzwam of verrijking voor de Nederlandse natuur?

Door Frank Heinen

Er is momenteel geen dier in Nederland dat de gemeedren zo bezig houdt als de wolf. Voor de een is het imposante roofdier een verrijking van onze vaderlandse natuur, terwijl de ander de wilde stamvader van onze geliefde viervoeters ziet als een bloeddorstige moordenaar die er een duivels genoegen in schept om vee en hobbydieren af te slachten. Maar hoe zit het nu echt? En is er op de lange termijn een toekomst voor wolven weggelegd in ons kikkerlandje?

Ecologisch waardevol

Na een afwezigheid van zo'n 150 jaar heeft de wolf de weg naar Nederland weer gevonden. Doortrekkers en zwervende eenzaten duiken de laatste jaren op legio plekken op, terwijl op de Veluwe inmiddels een roedel zit. De terugkeer van de wolf roept gemengde gevoelens op. Biologen en ecologen wijzen erop dat de wolf een nuttige rol speelt in de natuur en altijd een onderdeel van het Nederlandse soortenpalet is geweest voordat de mens hem uitroeide.

De herintroductie van wolven in het Amerikaanse Yellowstone toont aan dat de wolf vaak een positieve invloed heeft op ecosystemen. De flora in Amerika's oudste nationale park werd uitbundiger en diverser omdat de graasdruk door wapiti's (Amerikaanse edelherten) afnam. Dat komt niet alleen door directe predatie, maar is ook het gevolg van de zogenoemde 'ecology of fear'.

Door de komst van wolven zijn de wapiti's waakzamer en blijven ze minder lang grazen op dezelfde plek. De concurrentie van de wolf zorgt ook voor een daling van het aantal coyotes, wat weer een gunstige invloed heeft op de populaties van kleine en middelgrote zoogdieren zoals gaffelbokken, geelbuikmarmotten, otters, rode lynxen en vossen.

In Nederland zou de wolf ook een rol kunnen spelen bij het natuurlijk beheren van populaties reeën, wilde zwijnen en dam- en edelherten. Hierbij moeten we wel de kanttekening maken dat de natuurgebieden in Nederland wellicht te klein en versnipperd zijn om dezelfde effecten te verwachten als in Noord-Amerika.

'Moordenaar'

Tegenover de mensen die de wolf van harte welkom heten, staan ook tegenstanders die het dier het liefst zo snel mogelijk weer het land uit willen knallen. Hun argumenten: Nederland is te klein voor een toppredator als de wolf, een wrede moordenaar die aan de lopende band en op een gruwelijke manier landbouw- en hobbydieren doodt. Er zijn zelfs tegenstanders die vol op de onderbuik spelen door te beweren dat het 'slechts een kwestie van tijd is voordat een wolf een kind pakt'. Helemaal uitsluiten kun je het natuurlijk nooit, maar de kans is nihil. In de ogen van de meest rabiate tegenstanders is de enige goede wolf een dode wolf.

Wat de wolf vooral een slechte naam bezorgt, is zijn gewoonte om regelmatig meerdere schapen te doden als hij een kudde aanvalt. Dat gedrag, dat bekendstaat als 'surplus killing', lijkt voor de leek zonder kennis van roofdierecologie inderdaad op blinde moordlust, aangezien de wolf meer dieren doodt dan hij op korte termijn kan opeten. Maar ook in dit geval is de waarheid complexer dan je op het eerste gezicht vermoedt.

Stel je voor dat je een wolf bent die een reis van vele tientallen kilometers achter de rug heeft. Je weet niet wanneer je weer te eten krijgt, want supermarkten waar je voorgeslacht vlees in hapklare pakketjes kunt krijgen zijn er niet in de natuur. Plots zie je een kudde schapen, dieren die lekker dicht op een kluitje staan en geen natuurlijk vluchtgedrag meer vertonen omdat de mens ze gedomesticeerd heeft. Het jachtinstinct krijgt de overhand en je probeert de opbrengst van je inspanningen te maximaliseren. In het wild komt zo'n situatie zelden of nooit voor. Als wolven daar een kudde prooidieren aanvallen, krijgen de roofdieren meestal hooguit een (en meestal zelfs geen) exemplaar te pakken. Meerdere onderzoeken hebben bovendien aangetoond dat surplus killing voor wolven een manier is om een voedselvoorraad voor de lange termijn aan te leggen. Als mensen de dode dieren onaangeroerd laten en wegblijven van het 'plaats delict', komen wolven vaak weken aan een stuk terug om te eten van de kadavers.

Wolven die vee doden zijn meestal zwerfende doortrekkers. Gevestigde roedels voeden zich hoofdzakelijk met wilde prooidieren als reeën, herten en (als het gaat om grotere roedels) wilde zwijnen. Bovendien is het met goed geplaatste wolfwerende hekken of in het hoeden en beschermen van schapenkuddes gespecialiseerde honden goed mogelijk om wolven in de meeste gevallen buiten het bereik van landbouw- en hobbydieren te houden.

Onder andere reeën zijn prooidieren van de wolf, foto Peter Keijzer

Ontspoord debat

Wat vooral opvalt is dat het wolvendebat in Nederland volledig ontspoord is. Van beide kanten is er weinig begrip voor elkaars standpunten. Het gaat zelfs zo ver dat lezingen over wolven soms afgelast moeten worden omdat sprekers te maken krijgen met bedreigingen. En zelfs in het wolvendebat zijn de complotwappies vandaag de dag nooit ver weg, getuige de commentaren die ontkennen dat wolven op eigen kracht Nederland bereikt hebben en stug volhouden dat ze 'door stedelijke elites en boomknuffelaars zijn uitgezet' om boeren en veehouders het land uit te pesten.

Anderzijds blinken ook sommige wolvenliefhebbers niet uit op het vlak van empathie en realisme. Ze lijken zich niet te realiseren dat het voor een schapenhouder of paardenbezitter een vreselijk aangezicht is als hij zijn dieren in het morgenglorien opengereten in de wei aantreft. Bovendien schilderen ze de wolf soms af als een spiritueel wezen dat omgeven is door een aura van wijs- en goedheid. Ook dat gaat wat ver. De wolf is een efficiënt, behoorlijk intelligent en sociaal roofdier dat doet wat het moet doen om te overleven, niet meer en niet minder.

De wolvendiscussie is ook een afspiegeling van de bredere maatschappelijke polarisatie. Tegenstanders zetten wolven- en natuurliefhebbers graag weg als progressieve, stedelijke en elitaire 'wolvenknuffelaars', terwijl de andere partij fel van leer trekt tegen het in hun ogen bekrompen conservatieve smaldeel van de bevolking waar veel boeren en jagers deel van uitmaken.

Het is niet meer dan fair dat we in elk geval ons best doen om manieren te vinden om samen te leven met de wolf. We hebben het dier in een niet zo ver verleden inmiddels zo meedogenloos vervolgd dat uitroeiing een feit werd.

Foto wolven pagina 5 afkomstig van Pixabay

Staatsbosbeheer test inmiddels de bescherming van schapen met honden. De 'kuddelijfwachten' zijn inmiddels aan het werk op de Veluwe, de Strabrechtse Heide en De Meinweg. Foto Staatsbosbeheer.

Beleef de natuur

Opuallende wegbermplanten in en rondom het Leudal - Biggenkruid

Door Phlip Bossenbroek m.m.v. Hermien Hendriks, Joost Ge-
raets en René Horsten

In 2020 zijn IVN- afdeling Roermond e.o. en Studiegroep Leu-
dal aan de slag gegaan om samen met de gemeente Leudal en
andere wegbeheerders het wegbermbeheer in de gemeente na-
tuurvriendelijker te maken. Uiteindelijk hopen we dat er meer
prachtig bloeiende bonte bermen zullen gaan ontstaan in
plaats van de vele saaie, grazige maar levensarme wegbermen
van nu. De meest opvallende soorten worden in een reeks korte
artikelen voorgesteld. In deze aflevering is biggenkruid aan de
beurt.

Biggenkruid (*Hypochaeris radicata*) is een overblijvende,
geelbloeiende composiet met lintvormige bloemen. Ze
heeft een overwegend kale en enigszins vertakte bloei-
stengel die gevuld is met melksap. De bloemhoofdjes zijn
ongeveer 2,5 – 4 centimeter in doorsnee en de plant
wordt 20–60 centimeter hoog. Ze heeft een plat op de
grond liggend bladrozet met een enigszins bobbelig op-
pervlak dat ruw behaard is. Biggenkruid bloeit van juni tot
oktober en kiemt zowel in voorjaar als najaar. Ze wortelt
tot 50 cm diep.

Groeiplaats en verspreiding

In alle gematigde streken van de wereld komt biggenkruid
voor. De plant kan worden aangetroffen in allerlei grazige
vegetaties, bij heidevennen, langs spoorlijnen, wegber-
men, weiden en akkers. Ze is een gidssoort voor met
name droge, zure, heischrale graslanden en droge gras-
landen op zandgrond. Biggenkruid verdraagt geen scha-
duw, kan wel tegen lichte betreding en is behoorlijk
droogteresistent.

Maaibeheer en biodiversiteit

Bij te vaak maaien verdwijnt het biggenkruid hoewel de
soort matig maaitolerant is. Daarom is het beter om weg-
bermen met biggenkruid alleen in het najaar een keer te
maaien. De plant is een voedsel-, stuifmeel- en nectar-
bron voor een hele reeks soorten, met name bijen zoals
zilveren zandbij, kruiskruidzandbij, paardenbloembij, ge-
wone slobkousbij, grote roetbij en biggenkruidgraafbij.
Daarnaast ook voor de springende biggenkruidgalwesp, -
boorvlieg en -galmijt.

Medicinale eigenschappen

Biggenkruid is een vitaminenbom met vitaminen B, C, D
en E en daarnaast mineralen als kalium, natrium, magne-
sium, ijzer, koper, zink en calcium. Ze heeft leververster-
kende eigenschappen, en is laxerend en ontgiftend voor
lever en nieren. Daarnaast is ze heilzaam tegen ontste-
king van galblaas, lichte geelzucht, indigestie, chronische
constipatie, gewrichtsontstekingen en huidaandoeningen.
Het melksap werkt goed bij het tegengaan van wratten en
huidkloven. De bladeren zijn vochtafdrijvend en voed-
zaam.

Eetbaarheid

Doordat de plant rijk is aan eiwitten en mineralen wordt

Biggenkruid, foto Hans Smulders

ze graag gegeten door schapen en varkens; vandaar ook
de naam “biggenkruid”. De zaden worden door vogels als
voer voor de jongen gebruikt, waarbij het aanwezige caro-
teen zorgt voor de kleur en de kwaliteit van de bevede-
ring. Hoewel de wortels eetbaar zijn, smaken ze niet lek-
ker. De bloemknoppen zijn echter samen met tomaat lek-
ker als roerbakgroente en de gele lintbloemen worden als
garnering gebruikt in salades.

Volkverhalen?

Biggenkruid wordt al duizenden jaren door de mens ge-
bruikt. Toch zijn er geen bekende verhalen over ontstaan.
De naamgeving is echter zeer pragmatisch. *Radicata* bete-
kent: stervormig. *Hypo* betekent in het Grieks ‘voer’ en
chaeris betekent ‘zwijn of varken’. Vrij vertaald betekend
de naam dus: varkensvoer met een stervormige bloem.

Het Groene Toekomst Collectief

Op zaterdag 20 mei 2023 organiseerde het Groene
Toekomst Collectief een dialoogsessie voor jonge-
ren over de toekomst van de landbouw in Limburg.
De eerste editie van dit evenement vond plaats op
de BoeBaDoe Boerderij in Beringe. De deelnemers
kijken terug op een boeiende dag met ruimte voor
elkaars standpunten en veel nieuwe inzichten.
Kijk eens op www.groenetoekomstcollectief.nl.
Interessant!

Vogelwerkgroep – Vooruitblik op de rest van 2023

Door Coen Cox en Huub Loete

Na een goed begin van het vogeljaar 2023 willen wij iedereen een graag een vooruitblik geven op wat er nog op de planning staat voor de tweede helft van het jaar. We verheugen ons over het feit dat 2023 het eerste jaar in dit decennium zal worden waarin alle tien geplande excursies doorgang zullen vinden. De voorgaande drie jaar is er namelijk ieder jaar minimaal één excursie uitgevallen i.v.m. de coronapandemie.

Naast de gebruikelijke tien excursies vanuit de Vogelwerkgroep, waarbij trouwens iedereen welkom is zonder vooraf aan te melden, zal er dit jaar ook weer een vogelexcursie plaatsvinden voor het IVN-publieksprogramma. Deze excursie zal in de avond plaatsvinden en zich richten op het horen, en misschien wel zien, van vogels die in de avondschemer actief zijn zoals bijvoorbeeld de nachtzwaluw.

Het opstellen van een excursie jaarprogramma is ieder jaar weer een behoorlijke opgave vol wikken en wegen over waar naartoe te gaan. Welke specifieke wintergebieden gaan we bezoeken? Wat doen we in de 'tussenmaanden' zoals maart, september en oktober? En het belangrijkste; welke gebieden doen we aan in het hoogseizoen in april, mei en juni? Het doel is natuurlijk om, naast een mooie route en een gezellige wandeling, zoveel mogelijk

verschillende en zeldzame vogelsoorten op onze tellijst bij te schrijven.

Een ander doel is ook om variatie te bieden in de excursies door bijvoorbeeld nieuwe gebieden te bezoeken of nieuwe routes uit te stippelen in de reeds bekende gebieden. Eén van de nieuwe gebieden in het programma van 2023 is bijvoorbeeld het gebied Roerdal & Bolberg nabij Herkenbosch.

Ten tijde van dit schrijven zitten de eerste vijf excursies van 2023 er alweer op en hebben deze weer een aantal mooie waarnemingen opgeleverd. Tijdens de excursie op Isabellagreed in Merum werden we verrast door een blauwe kiekendief en grote aantallen grote zaagbekken. Op de WML-plas in Beegden zijn ieder jaar veel verschillende eendesoorten te zien en tijdens de excursie in maart op Koningssteen in Thorn hebben we zowaar een zeearend mogen aanschouwen. De zeearend was al vaak besproken tijdens de excursies van de Vogelwerkgroep en er waren al talloze grapjes gemaakt over het mogelijk zien van deze soort.

De drie excursies tijdens het broedseizoen zijn altijd de meest soortenrijke en gevarieerde excursies. Het broedseizoen is in april gestart met een excursie rond 'de Kwegt' in Nederweert, waar we de eerste blauwborst van het jaar en ook een jagende bruine kiekendief hebben kunnen zien. Na afloop van de excursie is er nog een kort bezoek aan de nabijgelegen Schoorkuilen gebracht om de roerdomp te horen 'hoempen'. De excursie naar de Grootte Peel in mei heeft er met veel leuke soorten voor gezorgd dat we dit jaar de grens van 70 verschillende vogelsoorten in een excursie hebben kunnen doorbreken, een getal dat pas enkele keren gehaald is in de afgelopen 35 jaar.

In juni zullen we een voor de Vogelwerkgroep nieuw gebied bezoeken, namelijk het Roerdal ten zuiden van Herkenbosch. Hier maken we een landschappelijke mooie wandeling en zal het aantal vogels en soorten bepalen of

wandeling en zal het aantal vogels en soorten bepalen of dit gebied vaker terug gaat komen op de excursieplanning in de komende jaren.

Na een zomerstop van twee maanden zullen we in september de draad weer oppakken in het gebied Meerlebroek aan de Duitse grens bij Beesel. Hier heeft men recent een mooie kijkhut geplaatst die we graag eens willen bezoeken. In oktober gaan we dan verder met het gebied Zwaarveld bij Neer. Een open gebied met veel water waar het eerste bezoek van dat gebied in mei 2022 een groot succes was. Na een excursie op de Meinweg en het Wolfsplateau in november wordt het jaar afgesloten op de Linnerheide waar we in december 2021 ook al van een gevarieerde excursie hebben mogen genieten.

Tegen het eind van het jaar gaan zullen we gaan brainstormen over het jaarprogramma van 2024 en ervoor zorgen dat er weer mooie gebieden in worden opgenomen. We kunnen vast verklappen dat we in dat jaar weer eens de grens over gaan steken naar een nieuw gebied bij onze

buren in België waar de verkenning in mei van dit jaar al een groot succes was.

Foto's bij dit verslag door Huub Loete en Coen Cox

Bladeren laten liggen onder een boom is beter

Door Wilbert Dekker

In het stadspark Hattem staat een oosterse beuk. Hij is imposant maar al jaren groeien er zwammen tussen de wortels en verdwijnen ze (tijdelijk) weer. Bij een inspectie bleek de toestand niet goed en was er actie nodig.

In 1962 bij gelegenheid van de opening van de nieuwe brug over de Maas is in samenwerking met het agrarisch onderwijs stadspark Hattem heringericht. Met onder meer 8 soorten eiken. De meeste bomen zullen nu dus ongeveer 60 jaar oud zijn.

De boomverzorgers gaven aan dat nog meer van de (monumentale) bomen in stadspark Hattem het zwaar hebben. De verwachting was dat de bodem onder de bomen steeds meer verschaalt door onder meer het ieder jaar opruimen van bladval. Dit was te zien aan de bomen, omdat ze elk jaar minder groeien. Daarbij was de verwachting dat maaien onder de bomen zorgt voor steeds meer bodemverdichting.

Om de bomen te helpen is de bodem geploft en zijn er voedingsstoffen in de bodem gebracht. Met ploffen worden de poriën van de bodem weer geopend, zodat zuurstof weer beter bij de wortels kan komen. Met de houtsnippers wordt voorkomen dat men nog onder de bomen moet maaien. Hierdoor zal de bodem ook een stuk minder snel verdichten. Daarbij mag blad nu blijven liggen, zodat het kan verteren en de bodemvruchtbaarheid kan helpen.

Gelukkig zijn er ook particulieren die dit voortschrijdende inzicht delen. In de tuin bij het vroegere Redemptoristenklooster Kapel in 't Zand staat een bruine beuk. Zoals een oude pater aan de archivaris van de kapel, Cor Houben, vertelde is de beuk geplant bij de geboorte in 1880 van prinses Wilhelmina. Na een tweejaarlijks onderzoek door

boomverzorgers Arbortec in Swalmen bleken maatregelen nodig. Ook hier te netjes: elk jaar bladeren weghalen betekent dus ook de voedingsstoffen in die bladeren weghalen. De wortels van bomen leven samen met schimmels in de grond. Dit samenleven wordt mycorrhiza genoemd. De schimmels zuigen water op met mineralen en leveren dat aan de boom. De boom levert suikers terug waar de schimmels van leven. Wederzijds voordeel. Ook hier kwam een dikke laag snippers onder de boom die ook meer vocht vasthoudt dan kale grond. In meerdere gaten werden mycorrhizaschimmels geënt. Oude bomen gaan een mooie toekomst tegemoet.

Activiteitenkalenders juli-oktober 2023

LET OP: Alle activiteiten onder voorbehoud! Kijk op de website www.ivnroermond.nl voor actuele gegevens.

Publieksprogramma

Zondag 16 juli

Wandeling 'van Basiliek naar Bergerbos'
Aanvang: 14.00 uur; duur 3 uur; 8 km
Startpunt: Kerkplein St. Odiliënberg
Gids: Leo Koster

Zondag 20 augustus

Natuur-/cultuurwandeling tussen 2 kloosters,
De Meinweg
Aanvang: 10.00 uur; duur 3 uur; 7 km
Startpunt: parkeerplaats Vlodrop Station, Vlodrop
Gidsen: Jan Schreurs en Coen Thevissen

Zondag 17 september

Excursie 'van Swalm naar Bos'
Aanvang: 10.00 uur; duur 2 uur; 5 km
Startpunt: parkeerplaats voorbij Herberg de Bos,
Bosstraat 115, Swalmen
Gidsen: Marion en Marcel Buurman

Zondag 8 oktober

Paddenstoelenexcursie Leudal, Haelen
Aanvang: 10.00 uur; duur 2,5 uur
Startpunt: Bezoekerscentrum Leudal,
Roggelseweg 58, Haelen
Gids: Hermien Hendriks
Aanmelden vooraf verplicht
via rene.horsten@ivnroermond.nl

Zondag 15 oktober

Najaarswandeling voor Blinden en Slechtzienden
Contactpersoon: Sjoerd van der Schuit

De Speurneuzen

Zaterdagen 9 september en 14 oktober
van 13.30 uur tot 16.15 uur

Plaats: Restaurant St. Elisabeth's Hof
Roggelseweg 56, 6081 NP Haelen.

Vooraf aanmelden voor niet-leden verplicht:
speurneuzen@ivnroermond.nl

Jonge wilde zwijnen, biggen, ook wel frislingen, foto Peter Keijer

Fotowerkgroep

Zaterdag 15 juli, zondag 27 augustus
en zaterdag 7 oktober

Ruim voor de fotosessies ontvangen de leden van de fotowerkgroep informatie over plaats van samenkomst en het fotografisch onderwerp waar aandacht aan wordt geschonken.

Hebt u interesse om een keer aan te sluiten? Dat kan.
Stuur een mailtje naar: fotowerkgroep@ivnroermond.nl.
U ontvangt dan de nodige informatie.

Plantenwerkgroep

Vrijdag 21 juli

Composieten/waterplanten
Stadsweide Noord
19.00 uur Cafe Mijnheerkens
Mijnheerkens 1, 6041 AT Roermond

Zaterdag 19 augustus

Zomerbloeiërs Reigersbroek Montfort
09.00 uur Carpoolen vanaf kasteeltje Hattem
Maastrichterweg 25,
6041 NZ Roermond

Zaterdag 23 september

Zomerbloeiërs Klein Hanssum Neer
9.00 uur. Parkeren: Molenstraat 18, 19, 20
6086 BP Neer

Zaterdag 21 oktober

Paddenstoelen Meinweg St. Ludwig
9.00 uur, Hotel St. Ludwig,
Station 22, 6063 NP Vlodrop

Scholekster met jong, foto Peter Keijzer

Vogelwerkgroep

Zondag 3 september

Meerlebroek, Beesel
8.00 uur Parkeerplaats Meerlebroek, Beesel

Zondag 1 oktober

Zwaarveld, Neer
8.00 uur Parkeerplaats kruising Wienerte/Arixweg

Zomer...

We vroegen aan de leden van de fotowerkgroep of ze misschien enkele zomerfoto's voor ons hadden. De respons was geweldig! Hieronder een collage van een aantal ingezonden foto's. We zullen deze (en andere die hieronder niet staan) gebruiken in deze en de komende edities van Het Schrijvertje.

Zeg, ken jij de mosselwants?

Door Paul Lormans

Al wat leeft en groeit heeft zuurstof nodig. De atmosfeer voorziet ons hier rijkelijk in. Met 20% heeft iedereen hier meer dan voldoende aan, tenminste als je met vaste voet op de grond staat. Het wordt complexer wanneer organismen door evolutie het landleven verruilden voor leven onder water. Op welke manier wordt dan ademgehaald en dan ook nog zonder speciale aanpassingen zoals de kieuwen bij vissen?

Nu, er bestaan wezens die onder water de volledig ontwikkeling doormaken van ei tot volwassenheid zonder ook maar één keer naar lucht te happen.

De Mosselwants, *Aphelocheirus aestavalis* een insect, migreerde ooit van land naar water. Hoe is dat in godsnaam mogelijk?

Het relaas: de mosselwants bezit ontelbare vette waterafstotende haartjes verdeeld over een groot deel van het lichaam. Wel 4.000.000 per mm². Een ongekende hoeveelheid voor een beestje dat niet veel groter is dan 1 cm. Tussen deze haartjes zit lucht met zuurstof die afkomstig is van het omliggend water. Doordat de zuurstof tussen de haartjes opdraait, zou de wants naar boven moeten zwemmen om te verversen. Dit gebeurt niet.

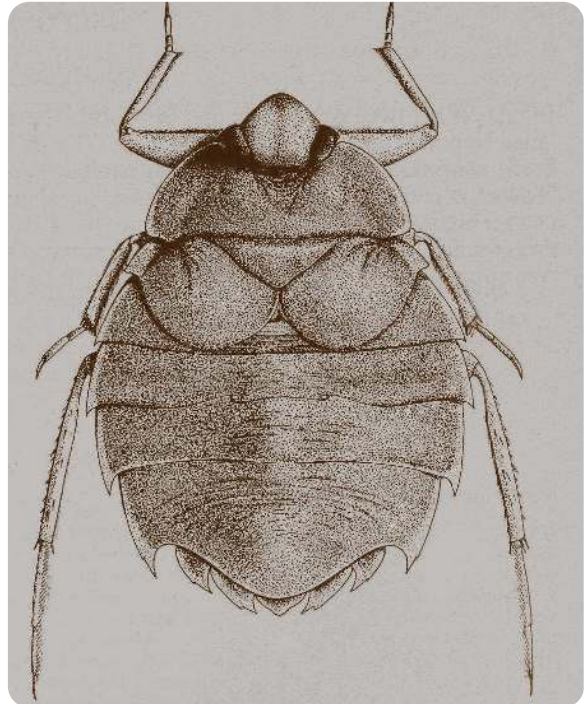
Een goede microscoop geeft de verklaring. Ieder haartje vertoont aan de top een hoek van 90 graden waardoor als het ware een min of meer waterdichte ruimte ontstaat, plastron geheten. Alleen lucht kan hierin doordringen. Nu, de vele haartjes, en vooral de knik aan de top, beletten dat de hoge waterdruk het plastron samendrukt, waardoor de vorm behouden blijft. Essentieel, want hierdoor stroomt er continu zuurstof binnen om verbruikte zuurstof door ademhaling aan te vullen. Het is een natuurkundig proces dat geen energie kost. Hoe mooi is dat.. De rivierbodewants, zoals de naam al aangeeft, leeft op de bodem van beekjes en rivieren. Ook in diepe vaargeulen waar de waterdruk groot is, is de *Aphelocheirus aestavalis* gespot. Onder de insecten de enige die dit klaarspeelt. Misschien heb ik de lezer nieuwsgierig gemaakt en aanzet om de mosselwants in levenden lijve te aanschouwen. Echter, het vangen van dit interessant diertje is geen kleinigheid. Het is zoeken naar een speld in de hooiberg. Hoezo?

Doordat onder water geen gebruik gemaakt kan worden van vleugels en de waterwants geen zwem- maar looppoten heeft, is het zoeken naar een vrouwtje alleen mogelijk door meegevoerd te worden met de stroming. Contact en voortplanting worden hierdoor wel heel erg bemoeilijkt. Verder worden er hoge eisen gesteld aan het onderwatermilieu waar niet iedere watertje aan voldoet. Voeg daar nog eens bij dat hij 's nacht actief is. Een betere optie: zoeken op internet.

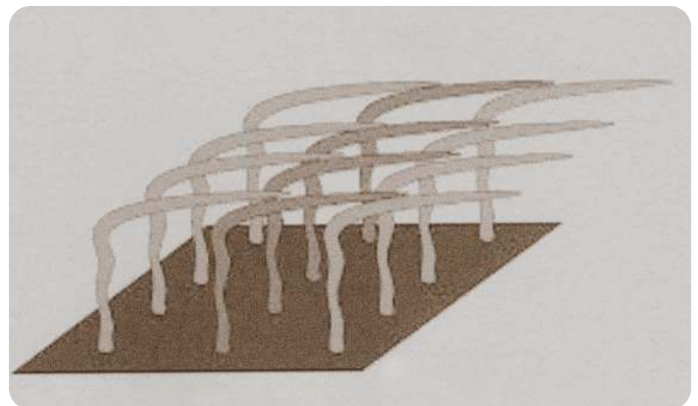
Verantwoording:

Illustratie mosselwants: 'Water- en Oppervlaktewantsentabel' door Nico Nieser(1982)

Illustratie plastron: 'Teaching Science-WordPress.com'

Mosselwants met twee dekschildjes

Plastron gevuld met lucht

Lid worden?

IVN Roermond e.o. is een actieve afdeling met ongeveer 280 leden. Onze opgeleide natuurgidsen organiseren excursies en wandelingen in de prachtige natuurgebieden om ons heen. Daarnaast geven we workshops en cursussen over de natuur in het algemeen en specifiek over planten, insecten, vogels, het landschap, paddenstoelen en nog veel meer. De meeste van deze activiteiten zijn voor leden helemaal gratis! Zoekt u verdere verdieping? Neem dan deel aan één of meerdere van onze werkgroepen. En voor volwassenen met een verstandelijke beperking hebben wij een speciale groep, de Speurneuzen, die onder begeleiding elke maand een wandeling maakt.

Voor het aanmelden van een nieuw lid kijkt u op www.ivnroermond.nl.

Dag van Nationaal Park De Meinweg

Door Leo Koster

IVN Roermond e.o. organiseert op zaterdag 27 mei 2023, in het kader van de landelijke Dag van het Nationaal Park een begeleide wandeling/excursie door de Meinweg. De onderwerpen: natuur en de gevolgen van de grote brand in 2020. Het IVN Roermond e.o. heeft mij gestrikt om deze wandeling uit te zetten en te begeleiden.

Start bij het boscafé Venhof te Herkenbosch om 14.00 uur, duur ongeveer 2 uren.

Venhof, een hof aan een ven. Ik denk dat deze hof ofwel boerderij ooit gelegen was aan het toen nog bestaande Herkenboscherven dat door de aanleg van de IJzeren Rijn en ontwatering vrijwel verdwenen is.

Als ik de parkeerplaats bij Venhof oprij, word ik verwelkomd door paardengehinnik. Deze middag hebben 22 personen, waaronder één meisje, Simone genaamd, wel interesse in deze dag van het Nationaal Park.

Om 14.00 uur wordt gestart onder zonnige omstandigheden bij 21°C. Iedereen wandelt mee op eigen risico en voor eigen verantwoordelijkheid.

Nederland kent 21 Nationale parken. In Limburg zijn het er 3: Maasduinen, Groote Peel en De Meinweg. Van de papa van Simone hoor ik dat Simone wel van kleine dier-tjes houdt. Ik beloof haar dat zij er enige in haar hand zal krijgen. Langs een graspad een plantje met twee schotelvormige blaadjes en in het midden een witkleurig bloempje. Ik denk iets met “winter” maar ik kom niet op de naam. Wel stinkende gouwe en de grote brandnetel met ernaast hondsdrif. Via een smal paadje wandelen we verder. Langs het pad een plek met rankende helmblom. We komen bij een drooggevalen sloot, de Bosbeek. Hier draag ik het gedicht van Riky Simons 'Sjmaal paedje' voor.

We komen bij een houten hekwerk met erachter een ruig weiland met een poel voor amfibieën. We steken een voormalige tankgracht over en komen bij de IJzeren Rijn, nu 144 jaar oud. Via een klaphekje wandelen we verder. Rechts een afrastering om wilde varkens te weren uit landbouwgebied. Ik vang een mestkever. Deze toch wel wat grote kever geef ik door aan Simone die het diertje zonder enige terughoudendheid aan de mensen toont. We komen bij het gebied waar in 2020 de grote brand heeft gewoed. Verbrande dode bomen staan nog fier overeind. Binnen de afrastering zijn verschillende loofbomen aangeplant. De afrastering zorgt ervoor dat onder meer reeën niet van de jonge boompjes eten of er met hun gewei tegen aan schuren. Ik laat de meelopers een gewei zien van een reebok dat ik eens gevonden heb in Koningssteen.

We genieten van de parachutenvlucht van de boompieper. Twee koninginnen van de hoornaar hebben het aan de stok met elkaar, ze rollebollen op de grond. Deze wespensoort is de grootste van West-Europa.

Simone heeft een roodkleurige kever ontdekt achter schors. Het is de bloedrode kniptor, ook wel bloedrode dennenkniptor genoemd. Deze tor leeft op dood en rot-

tend hout. Rechts een perceel met zwarte dennen. Links tussen de struikheide en bloeiende brem, zwartgeblakerde en omgevallen grove dennen, maar ook door het vuur aangetaste eiken. Ik laat de mensen een mannetje zien van het vliegend hert, de grootste kever van Europa. Het vrouwtje van het vliegend hert zoekt verrotte of dode eiken op als voedsel. Voor het leggen van een twintigtal eitjes komen boomstronken in aanmerking die aangetast zijn door witrot. De eitjes worden gelegd met haar legboor. Bij de houten schuilhut vertel ik in het kort de geschiedenis van de Meinweg van ongeveer 1389 tot begin 19de eeuw. Dan ziet iemand naast het zandpad en tussen de struikheide een zandhagedis. Het is een zwanger vrouwtje en we kunnen vrij lang van deze bijzondere waarneming genieten.

Dan op het pad een drukdoend insect met trillende vleugeltjes bij een niet bewegende spin. Het is een spinnendoder, waarschijnlijk een vrouwtje, zwartkleurig en het achterwerk rood en de prooi is een verdoofde spin. In de buurt zien we een gaatje en wat uitgegraven zand. De gewone zandspinnendoder probeert de spin te verslepen, maar dat gaat niet zo vlot. Af en toe zoekt de spinnendoder zijn holletje op. Ik probeer de spinnendoder te helpen door de spin wat te verplaatsen richting het gaatje. Dat helpt en de spin wordt achterwaarts het holletje ingetrokken. In de verlamde spin zullen eitjes worden gelegd, de larven voeden zich met de spin. Een prachtige waarneming.

DE BUSJOP

eten en genieten

Reserveer via info@debusjop.nl of 0475-491139

Vraag naar de voorwaarden

HIGH FIVE

Naast het welbekende High Tea concept bieden wij nog vier extra varianten aan: High Beer, High Wine, High Kids en High Bob. Voor ieder wat wils en daarom kan deze High Five per gezelschap gecombineerd genuttigd worden.

*Een fijn vast gegeven:
ledere zondag*

(Zonige draaijerig ... ongeacht het weer!)

*live muziek
vanaf 14.00 uur!*

**LIMO Bob
SERVICE**

Een avond als een echte VIP behandeld worden? Dat kan!

Laat u gratis ophalen en thuisbrengen door onze LimoBob Service.

Verwenbon

Met twee Verwenbonen zit u altijd goed.
Het cadeau is persoonlijk maar u kan familie, vrienden, collega's en zakenpartners erin nog meer knutsel!

janWelters

autoservice

APK Keuringsstation
Moderne diagnose apparatuur
Grote- en kleine beurtten
Onderhoudsbeurtten alle merken
auto's en lichte bedrijfswagens

Schadereparatie en expertises
Ruit reparatie en vervanging
Bandenservice, alle merken
Opslag banden
Aircospecialist reinigen en diagnose

Edisonweg 5a - 6101 XJ Echt - Tel: 0475 48 13 65

www.autoservicejanwelters.nl

www.facebook.com/autoservicejanwelters

**Together
for a better life**

wepa.eu/nl

WEPA Nederland B.V.
Boutestraat 125
NL 6071 JR Swalmen

wepa

De nieuwe Volvo C40 Recharge

100% elektrisch. 0% leder.

Makkelijk met de verrassende Volvo C40 Recharge. Met zijgeleid strakke look, de meest geavanceerde technologie en een volledig elektrische aandrijving, ontwerpen om u en de wereld waar u wilt leven te beschermen. Ervaar het comfort van een ledertuig interieur met slimme voorzieningen, waaronder Google-services.

En ervaar de kracht en souplesse van 100% elektrisch rijden met een maximaal bereik van 438 km. Puur rijden, zonder uitstoot.

VOLVO C40 RECHARGE VANAF €47.499

LEASE ZAKELIJK VANAF € 549 P.M. | AUTO-ABONNEMENT VANAF €709 P.M.
SOLVAB NEM NU BIJ VOLVO RUTTEN OF BIJ JE AUTOBEDRIJF RUTTEN.NL

VOLVO

VOLVO | Rutten

Volvo Rutten Venlo
Witvrijweg 28
077-3919550

Volvo Rutten Eindhoven
Fahrenbeekweg 22
0475-340709

Volvo Rutten Bommelerwaard
Lindendreef 2
0485-962522

Op de Oude Herkenbosscherbaan gaan we naar links. We wandelen langs een bijna droog gevallen poel. Direct erachter is Duitsland. Van twee verschillende eiken neem ik wat blaadjes. De zomereik heeft een zittend blad en lang gesteelde eikels, de wintereik heeft een lang gesteelde blad en zittende eikels. Vanaf een houten bank kun je hier 's avonds gaan zitten en eventueel luisteren naar de zang van de nachtzwaluw. Tussen de heide veel bochtige smele en pijpenstrootje. Bij een houten rustbank draag ik mijn zelf geschreven gedicht voor: 'Meinweg'. Ik vertel de mensen dat ik zo meteen een leeuw ga vangen.

Tussen de bomen drooggevallen slootjes die in werkelijkheid loopgraven uit de Tweede Wereldoorlog zijn. Langs de rand van het zandpad zijn kleine kuiltjes zichtbaar. Met mijn hand probeer ik onder het diepste puntje van het kuiltje te komen en gooi dit zand wat omhoog. Bij twee pogingen geen resultaat, bij de derde poging zie ik tussen het zand de larve van de mierenleeuw. Via mijn 'Nieuwe Insektengids' kan ik de mensen de larve alsmede het volwassen insect laten zien. Ook de larve komt in de handen van Simone zodat de mensen de larve goed kunnen bekijken. We komen bij het bruggetje over de Bosbeek, onlangs stond er nog volop water in, nu staat ze helaas droog. Langs de rand nog enkele bloeiende gele lissen. We naderen weer Venhof en zien boerenzwaluwen die erg wendbaar zijn. Iets dat wel moet om mugjes te kunnen vangen.

Maar eerst over de voormalige spoorwegovergang. In het verleden heette deze overgang Wachtpost 5. Weer het schotelvormige plantje met in het midden een wit bloempje, Ron weet de naam; witte winterpostelein. Het is een eenjarige soort. Hier neem ik afscheid van de mensen en met name van Simone die me zo goed geholpen heeft. Ik, als gids, ga met een heel goed gevoel naar huis en dat geldt zeker ook voor de overige aanwezigen omdat we zoveel mooie momenten beleefd hebben.

Een hele mooie middag van het Nationaal Park Meinweg.

gebruikelijk kruipt de boomkruiper naar boven maar nu even niet!

Voorjaarsronde van de herpetologische werkgroep Leudal

Door Hermien Hendriks en Phlip Bossenbroek,
Coördinatoren Herpetologische Werkgroep Leudal

Het is 5 mei 2023: heerlijk voorjaarsweer, een beetje zwoel, maar daar houden reptielen juist van, en ook van een hoge luchtvochtigheidsgraad. 10 Leden van onze onderzoeksgroep hebben zich opgegeven om mee te gaan. De vogels fluiten en alles staat prachtig in bloei. Wat een mooie dag ligt er voor ons.

Hans en Mart lukt het vandaag echt niet om erbij te zijn, maar beide schrijven mij om ons heel veel plezier en veel succes te wensen. Heel attent.

Bij Servaas verzamelen wij: Jan Keunen heeft 2 zorgvuldig verpakte bladeren van Melde bij zich, een plant met gekarteld blad en een plant gaafrandig. Hij vraagt aan Phlip hoe dat kan. "Misschien een ondersoort." Phlip heeft zijn opschriftboekje al bij de hand om alle notities vast te leggen. Finus laat een foto zien van een kever die onder zijn platen zat, het lijkt mij een kortschildkever. Eenmaal op weg kruist een lieveheersbeestje-larve ons pad en aan een paal van het weiland bij Servaas hangt een sigaarzakdrager. En boven de vele paardenbloemen vliegt een citroenvlinder. Iemand moet terug naar de auto want er is een wandelstok vergeten en wij moeten toch wachten op Leon, want die komt vanaf de Litsberg naar ons toe. En dan kunnen we aan onze ronde beginnen.

De platen van Gina controleren wij als eerste. Ze zijn van de buitenkant prachtig gestoffeerd. Onopvallend, ze liggen hoog op een stuifduin. Mijn advies is om ze wat lager neer te leggen langs een oude rivierarm waar het gras vochtig is en waar meer aanbod zal zijn van wormen en slakken. Waar de platen nu liggen tussen stoppels van adelaarsvarens hebben hazelwormen wel een strooisellaag, maar weinig voedsel.

Een kwartier later, hoe is het mogelijk, zijn we twee mensen kwijtgeraakt, achterop geraakt en een andere afslag genomen. Even bellen leert ons dat ze op de houten brug staan bij de Groaveberg. Als we elkaar weer gevonden hebben, passeert een mevrouw ons op de brug, bepakt en bezakt, zelfs een tentje heeft ze bij zich, waar ze de afgelopen twee nachten in geslapen heeft. Ze had het koud gehad vertelt ze. Geen wonder, het was rond het vriespunt. Voor vannacht zoekt ze een slaapplek in Roermond. Ik raad haar aan om onder de kathedraal te overnachten, daar zijn plekken voor pelgrims ingericht. Waar ze de sleutel kan verkrijgen staat vermeld bij de ingang. Ik vermoed namelijk dat ze het Pelgrimspad loopt, ze heeft het boekje bij zich. Van Vught naar Maastricht. Wat een dapper mens en wat een leuke ontmoeting.

Na de houten brug een weldaad aan voorjaarsflora: maagdenpalm, boshyacinten, muur, bosanemoon, dalkruid, lelietje der dalen, muskuskruid, dagkoekoeksbloem; Louter schoonheden. Het mooiste hoekje in het voorjaar in het Leudal.

We lopen nu naar de Boshei, daar liggen rond de voormalige augurkenakker een aantal platen die best wel hazelwormenwaarnemingen opleverden. We helpen elkaar over het prikkeldraad. Onder K2 zit een gewone pad te rusten. Kunnen we noteren. Op de grond een wit bloemetje, tasje-kruid. Phlip schrijft ook dit bijzondere plantje op. Verder onder de platen van Jan, mieren, massa's mieren. Op het pad terug naar de houten brug een braakbal, de botjes steken er op diverse plekken uit. René maakt een foto. Dit is een bijzonder mooi pad aan de noordkant van de Zel-

sterbeek, veel dassenburchten en dassenpijpen onderweg en een door de dassen opgeworpen plateau met zand.

Op en rond de bank die we passeren eten wij de meegebrachte lunch op. Het regent een beetje, een fijne mist van twijfeldruppels, maar dat deert ons niet. Paraplu en regenjassen worden tevoorschijn gehaald. Het buitje stelt niet veel voor en houdt ook snel weer op. Bij de brug wijst Philip ons nog op de grote veldbies, volgens hem komt deze alleen op deze plek in het Leudal voor. Eikvarens noteren we ook. Typisch op de hellingen. Mooie varens zijn dat, de sporangiënhoopjes mooi gerangschikt in een rij, aan weerszijden van de middennerf.

Verder gaat het naar de platen van Finus, het mooie kronkelpad langs de Zelster die we diep beneden ons zien meanderen. Ze liggen verscholen. Onder AO3 twee hele mooie bosmuizen, razendsnel schieten ze alle kanten op, geen foto kunnen maken. Ook hij krijgt het advies om sommige van zijn platen wat te verleggen. Er zijn schitterende moslagen in de buurt die vast wat vochtiger zijn. Gina ziet een mooie plek op een bemoste boomstam waar een eekhoorn een hele dennenappel verorberde. En nog een braakbal op het pad, met veel haren erin. Het pad is geklepeld, wij vragen ons af waarom.

Wij gaan daarna richting het Lange pad, Philip heeft andere verplichtingen vanmiddag en gaat eerder naar huis. We lopen richting de Leumolen door de holle weg, zoveel platen opgetild en nog geen hazelworm gezien. Wel een (uitgebroken) krielhaan die parmantig voor ons op het bospad stapt.

Vlak voor de molen, in de holle weg, we zijn net druk in gesprek met elkaar, maar gelukkig let Henda goed op, kruist een hazelworm ons pad, een prachtig vrouwtje met hazelnootkleurige flanken. Finus slaat de kleuren goed op, hij zal geen man meer met een vrouw verwisselen. En dan maken we iets bizars mee. Uit een pad, rechts van ons komen twee vrouwen. Voordat wij er erg in hebben, graait een van die twee, een groot brutaal mens, naar de hazelworm, "nee niet doen", roepen we in koor. Ze deinst geen beetje terug, maar met volharding dreigt ze het dier toch te pakken. Gelukkig lukt het haar niet, waarschijnlijk wilde ze ons laten zien, dat zij dat best durfde. Ik leg haar uit dat wij onderzoek doen en dat wij onderling afspraken hebben gemaakt om de reptielen niet aan te raken, zodat zij zo min mogelijk stress ervaren. Ze bijt ons een woord toe dat ik hier maar niet zal herhalen. Ze roept als ze weg loopt dat ze zelf onderzoek doet in de Meinweg. Daar staan we dan alle negen, verbouwereerd kijken wij elkaar aan. Verbaasd over zoveel onbeschoftheid. Maar toch, nare vrouw of niet, het is feest, want we hebben de eerste hazelworm van vandaag gezien, ik haal de daarvoor meegebrachte brownies uit mijn rugzak. Een traktatie hoort hierbij.

Bij de Leumolen vraagt Finus hoeveel maagden er eigenlijk onder de mantel van de Heilige Ursula staan. Elf maagden zijn het; ik vertel hem de legende van de Heilige Ursula. Dat zij met haar volgelingen de Rijn afvoer omdat ze niet met de leider van de Hunnen wilde trouwen. Zij

werd na haar weigering met pijlen doorboord. Zij staat behalve met de maagden onder haar mantel ook altijd met pijlen afgebeeld.

Omhoog door de holle weg, liggen de platen van Leon op een akker achter de Leumolen, op het drieslagstelsel. Goed verstoppt. Op deze akker groeit in de zomer bolderik, een plant die bijna verdwenen was. Onder de platen van Leon zien we helemaal niets behalve de altijd aanwezige mieren. Onder een van deze heeft hij eens tien hazelwormen tegelijk gevonden. We pikken de route weer op, inmiddels wat moe in de benen besluiten wij het bovenste pad te nemen richting de Litsberg. Beneden langs de Leubeek is het nog mooier maar we kiezen nu voor de kortste variant. Maar goed ook, want opeens komt vanuit de strooisellaag een hazelworm tevoorschijn, weer een vrouwtje, 20 centimeter lang. De coördinaten volgens de Garmin van Finus: N 51.250 62 E 005 957 85. Dit vrouwtje kunnen we weer bijschrijven op de hazelwormenmeter. De ontmoetingen met een hazelworm in het veld zijn toch de allermooiste.

De Litsberg, het blijft een unieke plek

Onderweg citroenvlinders, oranjepijpjes en dassensporen en het eerste rupsje van een phegea vlinder. Onderaan de Litsberg spelen kinderen in hun zwemkleding in het water, het is er eigenlijk te koud voor. Het roept bij ons allemaal nostalgische herinneringen op. Leon heeft na zijn platen de snelste route naar huis genomen maar de overige 7 deelnemers nestelen zich op het terras met koffie, veel koffie. Ik hoop dat iedereen mij wat mooie foto's stuurt en dat de deelnemers genoten hebben. Het was weer heel bijzonder, de waarnemingen, de ontmoetingen, de gesprekken. En op de teller staan 10.602 stappen, 6,5 km en 933 Kcal. Een stukje vlaai is dus geoorloofd. We kijken nog vanaf het terras naar de foeragerende grote gele kwikstaarten die af en aan vliegen. We hebben weer een mooie dag beleefd.

Foto's door Hermien Hendriks en Philip Bossenbroek

ivn natuur
educatie
Roermond e.o.

ZAAL 't LEUKE CAFÉ

Leukenstraat 6, 6099 AR Beegden
www.leukebeegden.nl

Uw adres voor:

- Verenigingen
- Vergaderingen / bijeenkomsten
- Voorlichting / werving / opleiding
- Cursussen
- Recepties
- Koffietafels
- Bruiloften
- Feesten & partijen

De Groene Transformator

U hebt het kunnen lezen in Dagblad De Limburger: Roermond heeft er een, in meerdere opzichten, interessante locatie bij: Weerstand. Het voormalige terrein en gebouwen van de Philips weerstanden- en kastenfabriek aan de Bredeweg worden omgetoverd tot een veelzijdige plek. Er is ruimte geschapen voor brede initiatieven. Eén ervan is De Groene Transformator. We hebben er in Het Schrijvertje al eerder aandacht aan besteed. Het is een centrum waar verduurzaming handen en voeten gegeven wordt. U kunt er terecht voor advies over energiebesparende maatregelen in en rond uw huis, waterbesparing enz. Kijk even op de website 'degroenetransformator.nl', daar wordt u wijzer gemaakt.

Maar we kunnen u uit eigen ervaring zeggen dat het een interessant en veelbelovend project is en nog meer... gaat worden.

Er hebben al gesprekken plaatsgevonden tussen De Groene Transformator en IVN Roermond e.o. om te zien hoe en wat we voor elkaar kunnen betekenen. In onze Nieuwsbrief heeft u hierover al kunnen lezen.

Ga het bekijken! Het is een uitnodigend initiatief.

Foto Rooijmans

www.fotorooijmans.nl

Markt 10 - 6021CD - Budel
 tel. 0495-494890
h.rooijmans1@chello.nl

"Met 35 jaar ervaring in fotografie kunnen wij uiteraard een schat aan informatie en adviezen verstrekken, waardoor goede resultaten meteen haalbaar zijn."

Al jaren zijn wij het adres voor Swarovski verrekijkers, spottingscopes en toebehoren.

Met gedegen advies en eindeloos geduld staan we u terzijde in uw keuze voor het juiste Swarovski product.

Een product dat beschouwd mag worden als de "Rolls Royce" onder de optiek. De "Swarovision" bijvoorbeeld wordt op 140 punten op kwaliteit gecontroleerd. Daardoor ontstaat een product waarop met een gerust hart 10 jaar garantie wordt gegeven.

SWAROVSKI OPTIK DIGISCOPING

Dankzij de DCB II, TLS-APO en iPhone adapter gaat de fascinerende wereld van SUPER-TELE-FOTOGRAFIE voor u open.

Met gemak haalt u het moeizaam te benaderen dier 40, 50, 60 maal dichterbij. Vogels en wild fotograferen was nog nooit zo gemakkelijk!

Het assortiment van Swarovski omvat meer dan 30 kijkers en telescopen.

Stroomafwaarts: een historische reis langs de Maas

Door Frank Heinen

De Maas is al sinds mensenheugenis een van de belangrijkste levensaders van het Limburgse land. Sinds jaar en dag vinden dieren, planten en mensen een plek langs de machtige rivier. Maar 'Moeder Maas' is een wispelturige dame die opereert volgens het cyclische principe dat de *modus operandi* vormt van de levende natuur: wat ze geeft, neemt ze op een gegeven moment ook weer weg. Ze schenkt mens, dier en plant veel, maar toont zich soms ook van haar hardvochtige kant. De overstromingen waar delen van Limburg vorig jaar mee te maken kregen, zijn een goed voorbeeld van het meer hardvochtige gezicht van de Maas.

Omdat mensen al vele eeuwen langs haar oevers wonen, is de Maas ook een stille getuige van het menselijk leven langs het water. De rivier bevat een rijke schat aan objecten die ze heeft meegenomen of die de mens er door de eeuwen heen zelf in gedeponneerd heeft. Van prehistorische gebruiksvoorwerpen als vuistbijlen en speren tot plastic bekertjes en andere wegwerpproducten die deel uitmaken van onze moderne consumptiesamenleving: ze vertellen allemaal een deel van het verhaal van een specifiek tijdvak en de menselijke mores die op dat punt in tijd en ruimte heersten.

In het **Roermondse Historiehuis** kun je momenteel genieten van de expositie '**Stroomafwaarts**'. Die neemt je mee

op een reis door de eeuwen die je langs een aantal historische Maasvondsten voert. Denk bijvoorbeeld aan een in 1963 gevonden Romeinse tempelsteen, maar ook aan plastic bekertjes, aanstekers en schoenen die langs de Maasoevers opdoken na de overstromingen van twee jaar geleden. De expositie nodigt bezoekers uit om vooral door een archeologische bril te kijken naar de uitgestalde vondsten. Wat kunnen we leren van de materialen en wat vertellen ze ons over de maatschappij waarin we leven? De moderne vondsten getuigen bijvoorbeeld van het gebrek aan duurzaamheidsbesef en de spilzucht die inmiddels diep zijn doorgedrongen tot de haarvaten van de moderne samenleving. Al met al een expositie die tot nadenken stemt en een bezoekje waard is.

Stapstenen

Column door Huug Stam

In het natuurnetwerk zijn de zogenaamde steppingstones van belang. Uiteraard is het meest optimaal wanneer grote oppervlakten natuur een aaneengesloten geheel vormen. Tussen de grote natuuroppervlakten kunnen kleine natuurgebieden erg belangrijk zijn voor bijvoorbeeld amfibieën en vlin-
ders.

Mijn tuin ligt direct naast een twintigtal garageboxen. Momenteel ontwikkel ik daar wat ik noem een ecologische kantoortuin. Deze ligt verdiept en is bereikbaar via een wenteltrap, gemaakt van zand en enkele trottoirtegels, de stapstenen. Doordat ik regelmatig, langdurig en zorgvuldig werk, zijn vogels en bijvoorbeeld eekhoorns in het geheel niet schuw. Bij onraad op straat vluchten dieren naar de haag in mijn tuin ondanks dat ik op zeer korte afstand bezig ben. Merels en mussen vliegen hun gebruikelijke route tussen het aanwezige water en de haag waarbij ze mij op zo'n korte afstand passeren zodat ik de luchtverplaatsing voel.

Door de ligging van de tuin langs tientallen meters steen vormt ze een groene corridor voor vele dieren. Daarvan getuigen bijvoorbeeld prenten en uitwerpselen. Uiteraard zijn er ook waarnemingen van soorten zoals vele vogels, insecten, eekhoorn, egel, groene kikker en gewone pad. Tegels wippen is een bekend en belangrijk fenomeen. Zelf

heb ik dat nooit toegepast. Op het moment dat ik mijn huis betrok bestelde ik een vrachtwagen zand die ik liet storten op een langs mijn huis gelegen strook tegels en asfalt. Hierop plantte ik enkele heesters, waarna ik de natuur haar gang liet gaan. Later heb ik een deel van de tegels weer vrijgemaakt en gebruikt voor de wenteltrap. In tegenstelling tot stapstenen, in jargon stepping stones, zijn de stapstenen in mijn tuin bedoeld voor de mens. In de directe omgeving daarvan is ruimte voor de natuur. In het kader van 'afval bestaat niet' voer ik zo weinig mogelijk materiaal aan en af. De vorige bewoner had daarover zo zijn eigen ideeën en begroef veel bouwafval in de tuin. Dit sorteert en verwijder ik zoveel mogelijk.

Slanke kameelhalsvlieg, foto Marianne Janssen-Willems

Contactpersonen

IVN Roermond e.o. organiseert diverse activiteiten.

Wilt u iets weten of actief meedoen, neem dan contact op met één van de volgende personen:

Werkgroep Vogels

Huub Loete, 06-14189335 /

Coen Cox, 06-52862791

vogelwerkgroep@ivnroermond.nl

Werkgroep Planten

Willemiek van Deutekom, 06-20903490 (regio oost)

Hermien Hendrikx, 06-13015190 (regio oost/west)

Natuurclub De Speurneuzen

Sjoerd van der Schuit, 0475-302733

speurneuzen@ivnroermond.nl

Vlinderwerkgroep

René Horsten, 06-22468910

vlinderwerkgroep@ivnroermond.nl

Heidewerkgroep

Hermien Hendrikx, 06-13015190

hermienhendrikx@hotmail.com

Jeugdwerkgroep

jeugdwerkgroep@ivnroermond.nl

Fotowerkgroep

fotowerkgroep@ivnroermond.nl

Werkgroep Amfibieën en Reptielen

René Horsten, Hermien Hendrikx; zie hierboven

Zoogdierwerkgroep

Joost Geraets,

Marieke van den Ende, 06-46522105

zoogdierwerkgroep@ivnroermond.nl

Macrofaunawerkgroep

Ron Van Pol, 06-25012712

macrofauna@ivnroermond.nl

Excursieloket

Ruud Snijders, 06-24404802

excursies@ivnroermond.nl

Programmacommissie

Paul Monod de Froideville, 06-15868414

programmacommissie@ivnroermond.nl

Vertrouwenscontactpersoon

vertrouwenspersoon@ivnroermond.nl

Redactie Het Schrijvertje

Frans Hendrikx, 0475-503291

hetschrijvertje@ivnroermond.nl

Webmaster: webmaster@ivnroermond.nl

Fotomaster: fotomaster@ivnroermond.nl